

BERGEN KOMMUNE

Folkevalgtopplæring fagutvalg vår 2024
Utvalg for miljø og byutvikling

03.06.2024

Bystyret øverste myndighet

- Øverste ansvarlig for alle kommunale oppgaver
- Folkestyre, lokaldemokrati
- Styrer og utvikler samfunnet

Kommuneloven, § 1-1

“ *Formålet med loven er å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det. Loven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse.*

Loven skal legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne. Loven skal også legge til rette for kommunenes og fylkeskommunenes utøvelse av offentlig myndighet. Videre skal loven bidra til at kommuner og fylkeskommuner er effektive, tillitsskapende og bærekraftige ”

Den norske velferdskommunen – den komplette kompleksitet?

- Yngve Carlsson (2010): Oppgaver uten grenser
  - Kompleksiteten tok av med de store velferdsreformene etter 2. verdenskrig
  - Kontinuerlig problemekspansjon
  - Forventningene til kommunale tjenester er uten grenser i befolkningen
  - På grensen til kollaps?
- ***”Det er dette bildet som gjør den norske velferdskommunen til trolig verdens mest komplekse organisasjon målt i antall og arten av oppgaver.....”***

Lokaldemokrati og styringsform

Formannskapsmodellen og demokratiske verdier

- skape enighet og kompromisser
- gjennom bred politisk deltakelse i kommunale beslutningsprosesser
- deltakelse i formannskapet og andre folkevalgte organ, basert på sin forholdsmessige styrke i kommunestyret
- flertallet og mindretallet deltar i alle folkevalgte organer
- flertallet og mindretallet får tilgang på samme informasjon

Parlamentarismen og demokratiske verdier

- demokrati i større grad sett på som en konkurranse mellom ulike politiske interesser
- mindretallet må i større grad finne seg i å spille en mer tilbaketrukket rolle
- opposisjonen må i stor grad innrette sin virksomhet på å vinne neste valg, slik at de kan komme i posisjon
- utrednings- og iverksettelsesansvaret er lagt til kommunerådet
- skillet mellom de folkevalgte og administrasjonen blir dermed ikke like tydelig som i formannskapsmodellen
- Kommunerådet er videre avhengig av tillit fra kommunestyret

NOU 2016: 4. pkt. 9.4.2

H.P. Saxi mfl., Parlamentarisme i norske byer og fylkeskommuner i sammenlignende perspektiv, UiN-rapport nr. 4/2014

BERGEN
KOMMUNE

Dagens program – tre tema som hører sammen

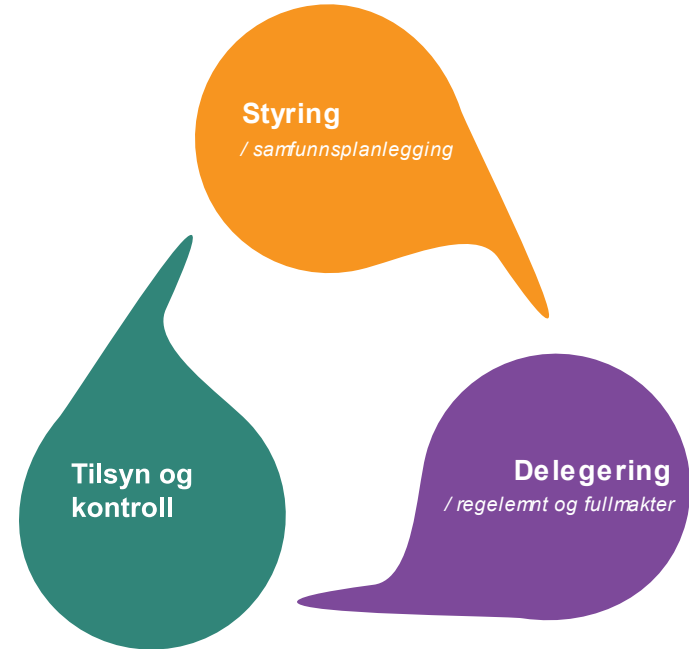
Viktige rammer for
styring av kommunen

Fordeling av ansvar/myndighet
i oppgavegjennomføringen

Oppfølging av ansvar for
oppgavegjennomføringen

Samfunnsplanlegging – hva er det?

- Bystyret som planmyndighet
- Oppgaver som ikke kan delegeres
- Vise vei og prioritere
- KPS og HØP

1 Oppstart arbeid med ny kommuneplan

2 Utvalgets bruk av overordnede planer i enkeltsaker

3 Utvalgets tilsyn med byrådets oppfølging av vedtatte planer

Fullmakter og reglement

Kommuneloven § 5-14

“ *Kommunestyret fastsetter selv et reglement for hvordan vedtaksmyndighet og innstillingsrett skal delegeres innen 31.12. året etter at kommunestyret ble konstituert*

Kommuneloven § 5-13

Folkevalgte organer skal ha et reglement som fastsetter

- Organets virkeområde og eventuelle vedtaksmyndighet
- Tidsperioden som organet er opprettet for
- Eventuelle andre sentrale bestemmelser om organets virksomhet

”

Reglement for Bergen bystyre og utvalgene 2023-2027

To hovedfunksjoner:

Angivelse av myndighet/fullmakter

- Myndighet som ligger til bystyret selv og som ikke kan delegeres (kap. 5.7)
- Innstillingsrett og vedtaksmyndighet som er delegert til bystyreutvalgene (kap. 6.4 og 6.8)

"Spilleregler" for forberedelse og avvikling av politiske møter.

Tett knyttet til/detaljering av ulike bestemmelser i kommuneloven om saksbehandling i folkevalgte organ

Delegering – hva er det?

- At du gir et underliggende organ myndighet til å treffe beslutninger på dine vegne
- Beslutningen gjelder som om bystyret hadde truffet den selv
- Bystyret beholder likevel ansvaret for beslutningen:
- Delegering forutsetter klare rammer, følge med, etterspørre. Med så mange og ulike oppgaver kan dette være vanskelig, men mulig.

✓ Delegasjon må ha hjemmel i lov

✓ Lovbestemte oppgaver som ikke kan delegeres

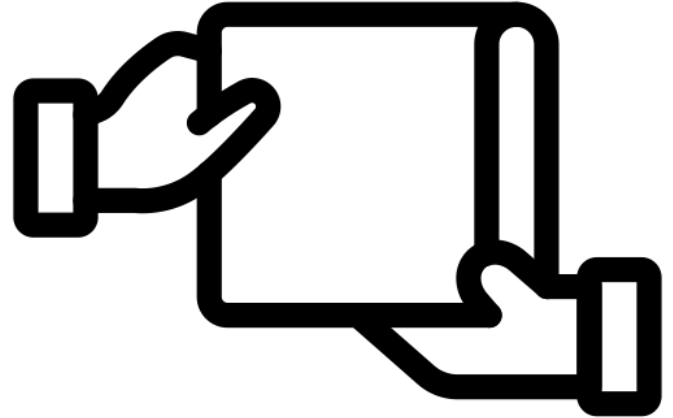
✓ Prinsipielle saker

✓ Videredelegering

Fullmakts- og oppgavefordeling mellom bystyret og byrådet – noen hovedtrekk

- Bystyret delegerer fullmakter til bystyreutvalgene og byrådet
- Fullmakts- og oppgavefordelingen mellom bystyret og byrådet er regulert gjennom *Reglement for Bergen bystyre og bystyreutvalgene* og *Byrådets fullmakter*
- Hovedprinsipp om negativ avgrensning av delegasjon, men også elementer av positiv delegasjon, jf. byutviklingsfeltet
- Samhandling mellom byrådet og bystyret er bla. nærmere regulert i *Reglement for Bergen bystyre og bystyreutvalgene* og *Reglement for Byrådet*

Oppgaver som bystyret ikke kan delegere etter pbl (kap. 5.7)

- a) Kommunal planstrategi iht. § 10-1
- b) Kommuneplan (samfunns- og arealdel) iht. §§ 11-1, 11-2 og 11-5.
- c) Kommuneplanens årlige handlingsdel iht. §§11-1 og 11-3
(økonomiplanen kan utgjøre handlingsdelen)
- d) Reguleringsplaner iht. § 12-1
- e) Planprogrammer for planer med vesentlige virkninger iht.12-9.
- f) Områderegulering iht. § 12-2.
- g) Detaljregulering iht. § 12-3
- h) Midlertidig forbud mot tiltak iht. § 13-1.

Vedtaksmyndighet etter pbl delegert til UMBY (kap. 6.8.2)

- a) i alle saker etter plan- og bygningsloven som fremmes med innstilling fra byrådet, og hvor myndigheten ikke er tillagt bystyret
- b) i klagesaker etter plan- og bygningsloven, jf. § 1-9, med unntak av klagesaker som bystyret i plan eller vedtekt har fastsatt skal behandles av bystyret eller annet organ og klagesaker som er delegert til byrådet, jf. byrådets fullmakter § 18.
- c) krav om foreleggelse av uenighet på vesentlig punkter om videre planarbeid etter plan- og bygningsloven § 12-8, 1. ledd.
- d) krav om foreleggelse av beslutning om stans av planinitiativ etter plan- og bygningsloven § 12-8, 2. ledd.
- e) krav om foreleggelse av beslutning om ikke å fastsette planprogram etter plan- og bygningsloven § 12-9, 3. ledd.
- f) krav om foreleggelse av beslutning om ikke å fremme forslaget til privat reguleringsplan etter plan- og bygningsloven § 12-11.
- g) mindre endringer i reguleringsplaner i samsvar med kommunelovens regler når planen er i samsvar med rammer i kommuneplanens arealdel, og det er mindre enn fire år siden den ble vedtatt av kommunestyret, jfr. plan- og bygningsloven § 12-12, 2. ledd.

Verktøy og instrumenter for det politiske arbeid i utvalgene

- Skriftlige og muntlige spørsmål
- Forslag og merknader
- Utsettelsesforslag og forslag om å sende en sak tilbake til byrådet
- Høringer og befaringer
- Muntlige innlegg/ deputasjoner

Tilsyn og kontroll

Kommuneloven, del sju, Egenkontroll

§ 22-1 – *Kommunestyret har det overordnede ansvaret for å kontrollere kommunens virksomhet*

§ 23-1 – *Kommunestyret velger selv et kontrollutvalg som skal føre løpende kontroll på deres vegne*

Tilsyn og kontroll

- Tett sammenheng med delegasjon og fullmakter
- Bystyret har i utgangspunktet all myndighet – delegering for å sikre effektiv oppgaveløsning
- Myndighet kan delegeres, men ikke ansvar. For å ivareta sitt ansvar må bystyret ha kunnskap om hvordan oppgaveløsningen foregår

Tilsyn og kontroll – to hovedformer

Politisk tilsyn og kontroll i regi av
bystyreutvalgene og bystyret selv (særlig
relevant i parlamentarisk styringssystem)

Tilsyns- og kontrollvirksomhet i regi av
kontrollutvalget og revisjonen

Politisk tilsyn og kontroll

Særegent ved den parlamentariske styreformen at bystyret delegerer betydelig politisk myndighet til et folkevalgt organ – byrådet – uten gjennomgående politisk representasjon.

Gir behov for en større grad av tydelighet mtp. oppfølging

Politisk tilsyn og kontroll i et parlamentarisk styresett må ses i sammenheng med bystyresidens behov for tilgang til informasjon, og kan derfor ses på som en kjerneaktivitet i en parlamentarisk styreform

Bystyrets ansvar for tilsyn og kontroll (kap. 5.4)

Som kommunens øverste myndighet skal bystyret ha god styring og kontrollere hele den kommunale virksomheten.

Bystyret skal sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende regelverk, vedtak og inngåtte avtaler og se til at vedtak iverksettes og følges opp.

Bystyrets ansvar for tilsyn og kontroll (kap. 5.8)

Som et ledd i sitt arbeid med politisk tilsyn og kontroll behandler bystyret en rekke rapporteringssaker, herunder:

- Årsmelding
- Tertialrapporter
- Revisjonsrapporter
- statusmeldinger

Bystyreutvalgenes tilsyns- og kontrollansvar (kap. 6.6)

- Behandling av rapporteringssaker
- Vurdere om fremlagte saker og informasjon fra byrådet er tilstrekkelig
- Spørreinstituttet
- Arrangere temamøter
- Høringer
- Årlig plan for utvalgets arbeid med tilsyn og kontroll
- Gi innspill til kontrollutvalget (plan for forvaltningsrevisjon)

Tilsyn og kontroll i regi av kontrollutvalget

Sentrale oppgaver:

- Kommunen har en forsvarlig revisjonsordning
- Det blir ført kontroll med at økonomiforvaltningen skjer i samsvar med gjeldende regelverk
- Det blir gjennomført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll
- Kommunestyrets vedtak om forvaltningsrevisjon, regnskapsrevisjon og eierskapskontroller blir fulgt opp

Tilsyn og kontroll i regi av kontrollutvalget

Kontrollutvalget kan ta opp ethvert forhold ved kommunens virksomhet, så lenge det kan defineres som kontrollarbeid, men kan ikke:

Overprøve politiske vedtak og prioriteringer

Være klageorgan for forvaltningssaker

Veiledere utgitt av Kommunal- og distriktsdepartementet:

[Veileder til forskrift om kontrollutvalg og revisjon](#)

[Kontrollutvalgsboka](#) (se særlig kap. 2 Kommunestyret sitt kontrollansvar)

Byombudet

Instruks og formål:

- Byombudet skal arbeide for at det i den kommunale forvaltning ikke blir gjort urett mot den enkelte borger og at kommunens ansatte ikke gjør feil eller forsømmer sine plikter overfor kommunens innbyggere
- Særlig fokus på sårbare grupper

